

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 129/2011-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 29. marca 2011 prerokoval sťažnosť Ing. Ľ. L., K., zastúpeného advokátom JUDr. J. K., M., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 11 Co/63/2010 z 10. novembra 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. Ľ. L. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. februára 2011 doručená sťažnosť Ing. Ľ. L. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 144 ods. 1 ústavy

a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 11 Co/63/2010 z 10. novembra 2010.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že Okresný súd Michalovce (ďalej aj „okresný súd“) v konaní o žalobe sťažovateľa o ochranu osobnosti rozsudkom sp. zn. 6 C/33/2008 z 3. novembra 2009 rozhodol tak, že uložil žalovanému povinnosť ospravedlniť sa (M., spol. s r. o.) za odvysielanie neoprávnených a nepravdivých tvrdení o sťažovateľovi, súčasne mu priznal náhradu nemajetkovej ujmy v sume 9 958,17 € a trovy konania. V prevyšujúcej časti žalobu sťažovateľa zamietol.

Nadväzne na to sťažovateľ podal v januári 2010 na okresnom súde odvolanie v tej časti, ktorým okresný súd zamietol jeho žalobu v časti uplatneného nároku na zaplatenie nemajetkovej ujmy (sťažovateľ v žalobe žiadal priznať nemajetkovú ujmu v sume 3 mil. Sk) a tiež v časti priznaných trov konania, pretože nebol spokojný s určenou výškou nemajetkovej ujmy, vzhľadom na závažnosť vzniknutej ujmy, ktorá mu bola žalovaným spôsobená a dôvody odvolania oprel o ustanovenie § 205 ods. 2 písm.) d) a f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), t. j. že okresný súd dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a jeho rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Sťažovateľ tvrdil, že napadnutý rozsudok je „*nepresvedčivý a vzbudzuje pochybnosti*“, preto žiadal krajský súd, aby zmenil rozhodnutie okresného súdu v napadnutej časti.

Krajský súd v odvolacom konaní prvostupňový rozsudok v napadnutom výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti a vo výroku o trovách konania potvrdil rozsudkom sp. zn. 11 Co/63/2010 z 10. novembra 2010.

Sťažovateľ je toho názoru, že odôvodnenie krajského súdu je arbitrárne a je v rozpore s ústavou a dohovorom a neobstojí ani vzhľadom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorú však už bližšie nešpecifikuje. Pritom poukazuje aj na podobné prípady

v Slovenskej republike, keď všeobecné súdy rozhodli o žalobách inak ako v jeho veci, keď priznali vyššiu náhradu nemajetkovej ujmy v konaniach o ochrane osobnosti.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ ústavnému súdu navrhol, aby vydal tento nález:

„1. Základné právo sťažovateľa Ing. L. L... na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1, čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, tiež právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Co/63/2010 a jeho rozsudkom zo dňa 10.11.2010, bolo porušené.

2. Rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 11 Co/63/2010 zo dňa 10.11.2010 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Ing. L. L..., priznáva úhradu trov právneho zastúpenia v sume 296,40 €, ktoré je Krajský súd v Košiciach povinný uhradiť na účet jeho právneho zástupcu JUDr. J. K..., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu ...“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovenia § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podstatou námietok sťažovateľa sú tvrdenia o nespravodlivosti sťažnosťou napadnutého rozsudku krajského súdu, ktorým potvrdil rozhodnutie okresného súdu v rámci konania o ochranu osobnosti. Týmto rozhodnutím bola uložená povinnosť žalovanému zaplatiť sťažovateľovi sumu 9 958,17 € a trovy konania a v prevyšujúcej časti (zvyšnej uplatnenej náhrady nemajetkovej ujmy) bola žaloba sťažovateľa zamietnutá. Podľa názoru sťažovateľa k porušeniu jeho označených práv došlo priznaním náhrady nemajetkovej ujmy v nižšej sume ako požadoval v žalobe.

Pridržiavajúc sa svojej stabilnej judikatúry ústavný súd pripomína, že nemá zásadne oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96). Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 20/03, IV. ÚS 43/04). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ústavy (I. ÚS 13/01).

Predpokladom rešpektovania uvedených zásad je však aj dodržanie podmienok, že všeobecné súdy vo svojej činnosti postupujú v súlade s ústavnými princípmi, ktoré

vyplývajú najmä z druhej hlavy siedmeho oddielu ústavy. Okrem toho z princípu nezávislosti súdov podľa čl. 144 ods. 1 ústavy vyplýva tiež zásada voľného hodnotenia dôkazov zakotvená aj v ustanovení § 132 OSP. Pokiaľ všeobecné súdy rešpektujú uvedené ústavné garancie (teda najmä čl. 46 až čl. 50 ústavy), ústavný súd nie je oprávnený znovu „prehodnocovať“ hodnotenie dôkazov všeobecnými súdmi, a to dokonca ani vtedy, keby sa s ich hodnotením sám nestotožňoval. Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Zo sťažnosti a z jej príloh ústavný súd zistil, že okresný súd rozsudkom sp. zn. 6 C/33/2008 z 3. novembra 2009 rozhodol tak, že uložil žalovanému povinnosť ospravedlniť sa za odvysielanie neoprávnených a nepravdivých tvrdení o sťažovateľovi, súčasne mu priznal náhradu nemajetkovej ujmy v sume 9 958, 17 € a trovy konania. V prevyšujúcej časti žalobu sťažovateľa zamietol.

Nadväzne na to sťažovateľ podal v januári 2010 na okresnom súde odvolanie, o ktorom krajský súd rozhodol tak, že jeho rozhodnutie v napadnutom výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti a vo výroku o trovách konania potvrdil rozsudkom sp. zn. 11 Co/63/2010 z 10. novembra 2010.

Proti tomuto rozsudku podal sťažovateľ odvolanie, v ktorom okrem iného tvrdil, že prvostupňový súd danú vec nesprávne právne posúdil a dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, keď priznal sťažovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch v menšom rozsahu ako požadoval a uložil žalovanému povinnosť ospravedlniť sa, a to napriek skutočnosti, že podľa neho došlo k neoprávnenému, ale najmä závažnému zásahu do práva na ochranu jeho osobnosti prostredníctvom médiá, ktoré má širokú publicitu a ktorý bol spojený so „znížením jeho dôstojnosti a vážnosti v spoločnosti, negatívnym spôsobom zasiahol do jeho profesionálnej oblasti, do oblasti verejnej mienky a taktiež mu zasiahol do oblasti rodinného života“. Okresný súd podľa sťažovateľa oprel svoje rozhodnutie iba o výpoveď jedného svedka.

Na základe toho navrhol, aby odvolací súd napadnutý prvostupňový rozsudok zmenil a zaviazal žalovaného, aby mu zaplatil sumu 89 623,58 €, a priznal náhradu požadovaných trov konania.

V napadnutom rozsudku krajský súd uviedol obsah prvostupňového rozhodnutia (s. 1 až 3), zosumarizoval odvolacie argumenty sťažovateľa (s. 4), opísal argumenty žalovaného (s. 5) a dospel k záveru, že jeho odvolanie nie je dôvodné. Súčasne sa podľa § 219 OSP stotožnil v celom rozsahu s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, ako aj s jeho skutkovými a právnymi závermi.

Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu (s. 7 až 9) k výške nemajetkovej ujmy súčasne vyplýva, že „Podľa § 13 OZ zadosťučinenie spočíva v určitom plnení, ktoré sa priznáva postihnutej (dotknutej osobe) a ktoré môže byť a) morálnym nepeňažitým plnením (zadosťučinenie - satisfakcia nemajetková - morálna) alebo b) peňažitým plnením (satisfakcia majetková - v peniazoch).

Ako morálne zadosťučinenie tak aj zadosťučinenie v peniazoch sleduje cieľ primerane, t. j. s ohľadom na okolnosti konkrétneho prípadu zodpovedajúcim, postačujúcim a zároveň účinným spôsobom zmierniť nepriaznivý následok neoprávneného zásahu.

Priznanie zadosťučinenia v peniazoch súdom predpokladá kumulatívne splnenie určitých zákonom kvalifikovaných podmienok - ak morálne zadosťučinenie sa javí v konkrétnom prípade nepostačujúcim, a tým aj neúčinným a že neoprávneným zásahom došlo k zníženiu dôstojnosti fyzickej osoby či jej vážnosti v spoločnosti v značnej miere. Túto druhú podmienku možno vyjadriť tak, že musí ísť o takú nemajetkovú ujmu na osobnosti fyzickej osoby, ktorú táto osoba vzhľadom k intenzite a rozsahu trvania nepriaznivého následku spočívajúceho v znížení jej ľudskej dôstojnosti či vážnosti v spoločnosti pociťuje -posudzujúc objektívne - ako závažnú. Objektívne posudzované znamená, že by nemajetkovú ujmu pociťoval ako závažnú každý, kto sa nachádza na mieste a v postavení postihnutej fyzickej osoby. Nie sú teda rozhodujúce subjektívne pocity samotnej postihnutej osoby a nestačí ani len možnosť zníženia dôstojnosti v značnej miere, ale musí byť zistené, že k tomuto zníženiu došlo. Povinnosť tvrdenia a dôkazná povinnosť spočíva na žalobcovi. V praxi sú za takúto závažnú ujmu považované predovšetkým ujmy vzniknuté

prostredníctvom hromadných oznamovacích prostriedkov, ktoré majú spravidla široký vplyv na verejnosť so značným ohlasom. Kedy o takto vymedzenú nemajetkovú ujmu pôjde a kedy nie, bude vždy vecou voľnej úvahy súdu, ktorý pritom musí vychádzať z celkovej povahy jednotlivých okolností konkrétneho prípadu, riadiac sa iba zákonom stanovenými kritériami.

Výšku náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktorú v prejednávanej veci určil súd prvého stupňa, považuje aj odvolací súd za primeranú tak závažnosti ujmy spôsobenej žalobcovi ako aj okolnostiam, za ktorých k zásahu došlo.

Nemožno súhlasiť s názorom žalobcu, že súd prvého stupňa pri rozhodovaní o výške nemajetkovej ujmy v peniazoch vychádzal len z výpovede svedka Mgr. L. D. Práve naopak, ako vyplýva z odôvodnenia rozsudku súdu prvého stupňa, pri skúmaní intenzity neoprávneného zásahu do chránených práv žalobcu, pokiaľ išlo o jeho občiansku česť a právo na súkromie prihliadal na výpovede svedkov PhDr. L. L. (manželky žalobcu), V. L. a M. L. (súrodencov žalobcu), ako aj Ing. J. Z., CSc., M. A. a J. H. (dlhoročných priateľov žalobcu). Vzal do úvahy aj výpovede svedkov z profesijného prostredia žalobcu, Mgr. L. D., Bc. G. K., Ing. M. K. a Ing. L. K.

Na zdôraznenie správnosti rozhodnutia súdu prvého stupňa (§ 219 ods. 2 O. s. p.) odvolací súd považuje za potrebné doplniť, že žalobca v žalobe nárok na priznanie nemajetkovej ujmy vo výške 3 milióny Sk skutkovo odôvodnil tak, že po odvysielaní spornej relácie v televízii došlo k neoprávnenému zásahu do jeho osobnosti, čo sa prejavilo v oblasti jeho rodinného života, odborno-profesionálnej oblasti i v oblasti verejnosti. Na preukázanie takto, pociťovanej ujmy navrhol vysluchnúť svedkov z oblasti rodinného života (PhDr. L. L., V. L. a M. L.), z odborno-profesionálnej oblasti (JUDr. M. K., Mgr. M. Ž. a R. K.) a z oblasti verejnosti (Ing. J. Z., CSc., J. H., J. F. a M. A.). Išlo teda o osoby z jeho rodinného a pracovného prostredia, ako aj jeho priateľov a susedov. Už v tom, že na preukázanie miery závažnosti ujmy navrhol žalobca viesť dokazovanie týmto smerom (to znamená blízkymi osobami z jeho rodinného a pracovného prostredia) treba vidieť to, že vymedzil aj oblasť, v ktorej ho relácia žalovanej najviac zasiahla, keďže treba vychádzať z toho, že na ňom spočíva povinnosť tvrdenia a aj dôkazná povinnosť. Majúc za to, že v konaní sa výpovedami svedkov aj preukázali tvrdenia žalobcu, treba súhlasiť so záverom súdu prvého stupňa, že vzhľadom na to, že zníženie dôstojnosti a vážnosti žalobcu sa

najcitelnejšie prejavili v jeho najbližšom okolí, miere závažnosti ujmy, aj s prihliadnutím na okolnosti zásahu odvysielaného televíziou, výška 9 958,17 € priznanej nemajetkovej ujmy v peniazoch zodpovedá zásade primeranosti.

Neobstojí ani poukazovanie žalobcu na iné medializované prípady ochrany osobnosti, ktoré sa týkali vybraných politikov, či sudcu, keďže každá právna vec je jedinečná, odlišná po stránke skutkovej a právnej a nemožno preto rôzne veci mechanicky porovnávať len podľa výšky priznaného primeraného zadosťučinenia v peniazoch...“.

Ústavný súd preskúmal ústavnoprávny rozmer pripomienok sťažovateľa a konštatuje, že postup krajského súdu pri odôvodňovaní napadnutého rozsudku nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom (v tomto prípade Občianskeho zákonníka) by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad krajským súdom takéto nedostatky nevykazuje.

V rámci kontroly ústavnosti, ktorej bol podrobený označený rozsudok krajského súdu z aspektu podstaty sťažnostných námietok sťažovateľa, bola pre ústavný súd smerodajná jednak právna úprava týkajúca sa ochrany osobnosti (§ 11 a nasl. Občianskeho zákonníka) a tiež spôsob jej aplikácie v konkrétnych okolnostiach danej veci. Ústavný súd pritom vychádzal z toho, že všeobecné súdy v tomto prípade jednak ustálili mieru (intenzitu) zásahu do práva na ochranu osobnosti vo vzťahu k priznaniu náhrady nemajetkovej ujmy a podľa jeho názoru náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch všeobecným súdom nie je neprimeraná povahe protiprávneho konania žalovaného. Posúdenie týchto okolností však ponecháva ústavný súd na úvahu všeobecnému súdu, pričom podľa neho táto úvaha neprekročila ani únosnú mieru, ale spočívala na logických a legitímnych faktoch.

Ústavný súd ďalej pripomína, že nemá pozíciu opravnej inštalencie voči rozhodnutiam všeobecných súdov a ani nenapráva ich skutkové alebo právne výstupy, ak sa zakladajú na konkrétnych faktoch a sú aj dostatočne odôvodnené. Tak to bolo aj v prípade sťažovateľa, a preto ústavný súd nepovažoval za nevyhnutné zasiahnuť do rozhodnutia

krajského súdu a akýmkoľvek spôsobom ovplyvniť jeho názor týkajúci sa priznanej náhrady nemajetkovej ujmy.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd je toho názoru, že závery krajského súdu treba hodnotiť ako odôvodnené, nearbitrárne a zlučiteľné s obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

S prihliadnutím na to, že obsahom základného práva na súdnu ochranu nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na plný úspech v konaní (obdobne napr. II. ÚS 218/02, III. ÚS 198/07, I. ÚS 265/07, III. ÚS 139/08), ústavný súd sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Keďže ústavný súd sťažnosť odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. marca 2011